

SCÉNÁŘ HODINY

Ročník: 8.-9.	Tematický celek: Geografické informace, zdroje dat, kartografie a topografie Sociální a hospodářské prostředí Česká republika Terénní geografická výuka, praxe a aplikace	Téma: Proměny venkova – proměny dříve běžných funkcí venkova, rostoucí vliv z městského prostředí, tradiční versus novodobý venkov Čas: Celkem 6 vyučovacích hodin rozdělených následovně: Příprava ve třídě – 1h, práce v terénu – 2–3h, zpracování výsledků a hodnocení – 2h.
Očekávané výstupy: Student, žák: organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných kartografických produktů a elaborátů, z grafů, diagramů, statistických a dalších informačních zdrojů; používá s porozuměním základní geografickou, topografickou a kartografickou terminologii; přiměřeně hodnotí geografické objekty, jevy a procesy v krajinné sféře; posoudí, jak přírodní podmínky souvisejí s funkcí lidského sídla, pojmenuje obecné základní geografické znaky sídel; porovnává předpoklady a hlavní faktory pro územní rozmístění hospodářských aktivit; rozlišuje na konkrétních případech specifické znaky a funkce krajiny; uvádí na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí; vymezí a lokalizuje místní oblast (region) podle bydliště nebo školy; hodnotí na přiměřené úrovni přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu, možnosti dalšího rozvoje; ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu; aplikuje v terénu praktické postupy při pozorování, zobrazování a hodnocení krajiny; uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu v krajině. <div style="text-align: right;"><i>(zdroj: RVP, 2016)</i></div>		
Dovednosti: Sběr, třídění, zpracování a hodnocení informací. Práce a orientace v terénu dle mapových děl. Praktické dovednosti v oblasti mezipředmětových vazeb (informatika) – pořízení fotodokumentace, vyhledávání spojů, vyhledávání nástrojů rozvoje (strategické a koncepční dokumenty, rozpočet	Náměty pro terénní výuku: Veškerá činnost je realizovatelná v (typem) venkovské obci poblíž většího sídla. V tomto případě Brna. Tvorba mapy, pozorování a měření v krajině, pořizování fotodokumentace, práce s leteckými snímky v terénu, ...	

<p>obce aj.).</p> <p>Tvorba kartografických děl a elaborátů – zakreslení proměn různých typů zástavby, tematická mapa cestovního ruchu aj.</p> <p>Grafické zaznačení a slovní zhodnocení změn, které v obci udály dle různých pohledů (zástavba, zemědělství, průmysl atd.).</p>		
<p>Dílčí cíle, prostřednictvím osobní návštěvy, vlastního pozorování, měření a zkoumání přírodních i socioekonomických složek vybrané obce se žáci naučí:</p> <p>identifikovat znaky venkova a jeho proměny,</p> <p>identifikovat funkce venkova,</p> <p>analyzovat řízení rozvoje obce,</p> <p>vyhledávat, využívat, zpracovávat a interpretovat primární a sekundární data,</p> <p>analyzovat dopravní dostupnosti a celkové situace v obci s využitím různých zdrojů informací a praktických nástrojů v terénu,</p> <p>slovně argumentovat a vytvořit závěry na základě prekonceptů a nově získaných informací v terénu.</p>		
<p>Sylabus tématu/začlenění do širšího rámce:</p> <p>Propojuje všechny tematické celky uvedené v úvodu tabulky, aktivita je vhodná pro žáky 8. nebo 9. ročníku základní školy i pro studenty gymnázia.</p>		<p>Mezipředmětové vazby:</p> <p>Přírodopis, informatika, dějepis, český jazyk, tělesná výchova, výtvarná výchova.</p>
<p>Pomůcky:</p> <p>Pracovní listy, prázdné papíry na poznámky, fotoaparát či mobilní telefon pro fotodokumentaci, psací potřeby, pastelky, letecké snímky (aktuální rok, rok 2003).</p>		<p>Příprava učebny:</p> <p>Počítačová učebna – pro přípravu mapových podkladů před odchodem do terénu.</p> <p>Klasická učebna, (počítač, přístup k internetu, dataprojektor), terén.</p>
<p>Individuální přístup:</p> <p>Je třeba zajistit BOZP, studenti nesmí vstupovat do uzavřených areálů, nesmí vstupovat do zajištěných i nezajištěných opuštěných budov ani vstupovat na součásti těchto budov (střechy, žebříky apod.) či na jiná nebezpečná místa.</p>		
<p>Scénář hodiny</p>		
Činnost žáků	čas (min)	Činnost učitele
<p>1. hodina - práce v počítačové učebně</p> <p>Pozdrav, případná příprava pomůcek. V počítačové učebně si žáci kontrolují své PC stanice.</p>	5	<p>Pozdrav, zápis do TK a jiná administrativa. V počítačové učebně zkontroluje funkčnost PC stanic.</p>
<p>Žáci sedí, poslouchají, případně</p>	5	<p>Úvod do tématu – pomocí vyprávění,</p>

<p>odpovídají na otázky učitele.</p> <p>Žáci si rozdají pracovní listy a vytvoří pracovní skupinky.</p> <p>Pracují v týmech na tvorbě mapových podkladů – mapové servery typu www.mapy.cz aj. Vytváří si tak podklady (mapy, letecké snímky) dle zadání z pracovního listu, které později použijí v terénu.</p> <p>Případně si vyhledávají další informace pro pracovní list.</p> <p>Zapisují si postup práce a spolu s učitelem konzultují průběh práce, obsah úkolů nebo věci ohledně pomůcek.</p> <p>Pod dohledem učitele se bezpečně přepraví do zájmové lokality.</p> <p>2. – 4. hodina – práce v terénu</p> <p>Žáci pracují ve skupinách – pro větší efektivitu práce si úkoly mezi sebou předem rozdělí.</p> <p>Žáci si v terénu ověřují správnost svých mapových podkladů.</p> <p>V rámci procházky zjišťují, zda platí pro vybranou obec obecné venkovské znaky; zakreslují změny v zástavbě, dopady zemědělství aj. do přiložených map a dle předem připravených leteckých snímků (mapových podkladů).</p> <p>Po celou dobu si dělají na volné papíry poznámky a vedou si řádně fotodokumentaci.</p> <p>Žáci nezapomenou dbát zvýšené opatrnosti během celého pobytu v terénu. Chovají se také slušně a</p>	<p>5</p> <p>20</p> <p>10</p> <p>2–3h myšlena doba strávená v obci, vyčleněná k získání všech dat pro vypracování pracovního listu</p>	<p>kladení geografických otázek, motivačního videa aj.</p> <p>Vydá pokyn k rozdáni pracovních listů. Utvoří pracovní skupinky.</p> <p>Vydá pokyn k práci na PC s mapovými servery jako např. www.mapy.cz</p> <p>Kontroluje práci žáků, pomáhá výkonnostně slabším žákům, řeší otázky technického charakteru aj.</p> <p>Vysvětluje žákům pracovní postup na dalších úkolech z pracovního listu.</p> <p>Nabádá žáky k opatrnosti jak při práci v terénu.</p> <p>Učitel všechny žáky bezpečně doprovodí do zájmové lokality.</p> <p>Učitel doprovází žáky a prochází s nimi po celé zájmové ploše obce.</p> <p>Procházku doprovází slovním komentáři, upozorňuje žáky na důležité objekty a jevy v krajině.</p> <p>Zodpovídá dotazy žáků a sám klade geografické otázky vztažené k místní krajině.</p> <p>V případě nutnosti vypomáhá skupinám s realizací zadaných úkolů.</p> <p>Po celý čas dává bedlivý pozor na všechny žáky a nabádá je ke zvýšené opatrnosti a ke slušnému a uctivému chování k ostatním lidem.</p> <p><i>Je důležité, aby vybranou obec sám již předtím osobně navštívil, orientoval se v ní a případně upravil zadání pracovního listu co nejvíce s ohledem na</i></p>
---	---	--

<p>aktivě k ostatním lidem.</p> <p>Žáci si zkompletují dosavadní poznámky a zapíší si, že mají pracovní listy dokončit a přinést hotové na příští hodinu.</p> <p>Následně je všechny učitel bezpečně odvede zpět do školy.</p> <p>(s ohledem na očekávanou delší vzdálenost mezi školou a obcí se předpokládá, že výuka bude dále probíhat v jiný den již opět v prostorách školy)</p> <p>5. - 6. hodina - práce ve třídě</p> <p>Pozdrav, případní příprava pomůcek.</p> <p>Žáci se opět spojí do pracovních skupin</p> <p>Na pokyn učitele je každé pracovní skupince přidělen jeden až dva úkoly z pracovního listu (dle velikosti třídy, počtu skupinek).</p> <p>Skupinka pak musí zvolit svého mluvčího, který výsledky na daném úkolu prezentuje za ni celou. Musí se k ní také vyjádřit s ohledem na to, jak se skupince na úkolu pracovalo, zda jim přišla tato aktivita smysluplná a přínosná atd.</p> <p>Prezentace dosažených výsledků jednotlivými skupinkami u každého úkolů. A navíc jejich osobní pohled na daný úkol.</p> <p>Grafické výstupy mohou být naskenovány a promítány přes dataprojektor (pro ilustraci) na</p>	<p></p> <p>5</p> <p>5-10</p> <p>30</p> <p>-----</p> <p>10</p>	<p><i>místní fyzickogeografické i socioekonomické podmínky.</i></p> <p>Na konci prohlídky obce zadá žákům, aby pracovní listy dokončili doma v rámci práce ve skupinách a využili přitom získaných poznatků a dalších dostupných zdrojů (internet, atlas, tiskoviny, opětovná návštěva obce aj.).</p> <p>Následně všechny žáky bezpečně odvede zpět do školy.</p> <p><i>(s ohledem na očekávanou delší vzdálenost mezi školou a obcí se předpokládá, že výuka bude dále probíhat v jiný den již opět v prostorách školy)</i></p> <p>Pozdrav, zápis do TK a jiná administrativa.</p> <p>Vyzývá žáky, aby opět utvořily pracovní skupinky a připravily si pracovní listy ke společné kontrole.</p> <p>Přidělí každé pracovní skupince jeden až dva úkoly z pracovní listu k odprezentování a také ke zhodnocení ve smyslu, jak se skupince pracovalo, zda to pro ni mělo nějaký smysl a přínos atd.</p> <p>Učitel důležité geografické pojmy, jevy a krátké věty po žácích opakuje, případně blíže vysvětluje a formuluje pro ty, kteří úkol/y nedokázali/nestihli vypracovat nebo měli jiný problém.</p>
---	---	---

<p>podporu mluveného projevu.</p> <p>Prezentace dosažených výsledků jednotlivými skupinkami u každého úkolů. A navíc jejich osobní pohled na daný úkol.</p> <p>Žáci se rozdělí dle pokynu učitele na 2 skupiny:</p> <p>a) kteří ve svých pracovních listech mají více argumentů na podporu toho, aby se lidé stěhovali do venkovské obce</p> <p>b) kteří ve svých pracovních listech mají více argumentů na podporu toho, aby se lidé nestěhovali do venkovské obce</p> <p>Žáci v takto nově vzniklých skupinách vymýšlí zásadní argumenty na podporu svého přesvědčení o (ne)stěhování do venkovské obce</p> <p>Žáci v (již velkých) skupinách sehrávají modelovou situaci – jednání zastupitelstva obce, kde jsou přítomni i potencionální noví občané této obce.</p> <p>Každá skupina musí uvést zásadní argumenty v souladu se svým nově</p>	<p>5</p> <p>5-10</p> <p>15</p>	<p>Moderuje případnou nově vzniklou diskuzi.</p> <p>Popřípadě klade žákům další doplňující otázky ohledně úkolů z pracovního listu ve snaze rozprodit diskuzi.</p> <p>Učitel důležité geografické pojmy, jevy a krátké věty po žácích opakuje, případně blíže vysvětluje a formuluje pro ty, kteří úkol/y nedokázali/nestihli vypracovat nebo měli jiný problém.</p> <p>Moderuje případnou nově vzniklou diskuzi.</p> <p>Popřípadě klade žákům další doplňující otázky ohledně úkolů z pracovního listu ve snaze rozprodit diskuzi.</p> <p>Dá pokyn k rozdělení žáků na 2 skupiny:</p> <p>a) kteří ve svých pracovních listech mají více argumentů na podporu toho, aby se lidé stěhovali do Moravan u Brna</p> <p>b) kteří ve svých pracovních listech mají více argumentů na podporu toho, aby se lidé nestěhovali do Moravan u Brna</p> <p>Vyzve žáky k tomu, aby vymysleli zásadní argumenty na podporu svého již dříve deklarovaného přesvědčení o (ne)stěhování se do venkovské obce</p> <p>Nastíní žákům modelovou situaci, kterou budou nyní reálně hrát: koná se jednání zastupitelstva, kde se řeší otázka nových potencionálních občanů obce Moravany u Brna. Ti jsou na</p>
--	--------------------------------	---

<p>nabitým politickým přesvědčením – buď pro nové spoluobčany, anebo proti nim.</p> <p>Diskutují spořádaně a dle principů demokratické společnosti.</p> <p><i>(Pro efektivitu je vhodné využít žáka, který chyběl nebo celou modelovou situaci přehrát v paralelní třídě, kde se zeměpis také učí. Žáci mohou být právě těmi potencionálními novými občany obce a mohou tak nakonec rozhodnout, zda se do obce chtějí nebo nechtějí nastěhovat).</i></p> <p>Vyjadřují se k práci na pracovním listu jakožto celku. Sdělují své celkové dojmy.</p>	5	<p>jednání přítomni.</p> <p>Každá (již velká) skupina představuje jedno tzv. politické křídlo v zastupitelstvu. Jedna je pro uvítání nových spoluobčanů, druhá je chce od tohoto rozhodnutí odradit.</p> <p>Skupiny by měly v následné diskuzi používat ony zásadní argumenty.</p> <p>Učitel je zde v roli moderátora – nejlépe tedy ve funkci starosty obce – řídí a usměrňuje diskuzi, klade důraz na dodržování demokratických principů.</p> <p><i>(Pro efektivitu je vhodné využít žáka, který chyběl nebo celou modelovou situaci přehrát v paralelní třídě, kde se zeměpis také učí. Žáci mohou být právě těmi potencionálními novými občany obce a mohou tak nakonec rozhodnout, zda se do obce chtějí nebo nechtějí nastěhovat).</i></p> <p>Provede závěrečné zhodnocení celé aktivity ve smyslu, co se povedlo a co nikoliv a proč tomu tak bylo.</p>
<p>Hodnocení aktivit žáků ve výuce:</p> <p>Hodnotí se především aktivní přístup k zadaným úkolům (ve škole i v terénu) a kvalita výstupů. Podrobněji: základní kartografické náležitosti u mapových děl. U slovních výstupů hodnotíme např. způsob mluveného projevu, užívání správné geografické a kartografické terminologie, logickou správnost, vhodnost a přiměřenost argumentace aj. Důležitá je zpětná vazba, a to jak pro jednotlivce, tak pro skupinu jakožto celek (zhodnocení práce a dosažených výsledků).</p>		
<p>Hodnocení výuky – sebereflexe učitele:</p> <p>Po skončení výuky se zamyslíte nad svou rolí ve vedení výuky. Zhodnotíte úspěchy a nedostatky, které se při výuce vyskytly. Zhodnotíte, zda má smysl aktivitu opakovat ve stejné formě či je nutno přijít s alterací, případně v jaké fázi aktivity a jak konkrétně.</p>		
<p>Přizpůsobení tématu pro okolí školy:</p> <p>Aktivitu je možné realizovat v jakékoliv venkovské obci.</p>		